

АРХИВ ВОЈВОДИНЕ

БИБЛИОТЕКА
ПОСЕБНА ИЗДАЊА

Главни и одговорни уредник

Др Небојша Кузмановић, директор Архива Војводине

Технички уредник

Татјана Цавнић

Рецензенти

Проф. др емеритус Славко Гордић

Мр Момчило Голијанин

Проф. др Будимир Алексић

ЈОВО РАДОШ

Недеска
ДОШАПТАВАЊА

Песме

Нови Сад, 2025.

САДРЖАЈ

Уводна песма

ЈОШ САМ ТУ	7
------------------	---

Забичајни ликови

ПАМТИМ	11
ПАУКОВА МРЕЖА	14
ЉУТИЛО	16
ВЕТАР	18
ПРАСКОЗОРЈЕ	19
НАШИ СТАРИ	21
КЉУЧ БОЖИЈЕГ ПРОМИСЛА	23
ТРЧАЊЕ	25
ДА ЛИ СЕ НЕКО СЕЂА	27
МАЈЧИНИ САВЈЕТИ	30
ГУСЛЕ	32
НЕКА УЂЕ У ОВУ ПЕСМУ	33
ОПАНЦИ	36
МОЈ ЂЕД	38
ИЗГУБЉЕНЕ РИЈЕЧИ	40
ВИДАР	43
ДАРОВИ ПРИРОДЕ	45
НЕБО ИЗНАД ДВОРИШТА	47
СУША	49
МОЈ ОТАЦ И КУМ	50
СУЗЕ	53

Небеска дошаптавања

ПОРУКА	57
САБОР ОБЛАКА	59
ВАСЕЉЕНА	61
ЧУЂЕЊЕ	62
МИСАОНИ ПАРАДОКС	64
ПОСМАТРАЧ	65
САМ	67
ОТПАЦИ УМА	68
ИГРАЊЕ БОГА	69
НОЋНИ КОШМАР	73
ТРЕНУЦИ САМОДОВОЉНОСТИ	75
СА ХРИСТОВИМ ЗНАМЕЊЕМ (О „НЕБЕСКИМ ДОШАПТАВАЊИМА“ Јова Радоша)	77
БЕЛЕШКА О АУТОРУ	81

Љубодна песма

ЈОШ САМ ТУ

Још ме очи воде
и ноге носе
и срце клепеће
и језик блебеће

Још сам ту
по Божијем промислу

*Забичајни
мотиви*

ПАМТИМ

Памтим да је рука за шаком,
код мога ђеда
била широка као таванска греда

Памтим и чувено бријање Борка Бјелице
када су длаке пуцале
као од бицикла жице

Памтим како је у Милорада Комада
непрекидно димила шкија,
јер резервну стави за уво, а нову полако завија

Памтим и кад је Бошковић Тодор, за опкладу
попио пуну плетару вина
док га је гласно бодрила горштакча дружина

Памтим да Лука Милошевић, никад није хтео
да подеси сат, по новом рачунању времена
и то његово не, било је чвршће од кремена

Памтим и како је Комнен Чалија
црвен у лицу, и набрекних жила на врату
певао шеретски у кафани „Вележ“
трошећи на пиће сву своју плату

Памтим и да ни један вратар у селу
није имао довољно куражи
да стане пред Жарковић Славка
и улазну карту му затражи

Памтим и како је сина Чаругу
гласно дозивала Нада Ђурица
док је надалеко одзвањала Столачка улица

Памтим и кад је Боро Чабрило
голман „Херцеговца“
летео за лоптом у висини пречке
док је стадион кључао, уз чегртаљке и звечке

Памтим и како је Штирка Косовић
опонашао господске манире
чак и када му испод сакоа
подерани рукави вире

Памтим и како је народ веровао
да ће лекари излечити Тита
који је низао своје болничке дане
ал Ђоко Зуровац пред свима рече
неће издржат ни до прве слане

Памтим и да је Васо Крчмар
радовима из уметничког дизајна
стекао светску славу,

али га је, пре тога, на рингишпилу,
столица звекнула у главу

Памтим и густу маглу, у Гајдобри
из шездесет и шесте
кад птице нису летеле, него су ишле пешке

Памтим

ПАУКОВА МРЕЖА

Одшетао сам изван насеља
на дунавски насип
да дишем,
да изоштрим чула
и као паук
разапнем мрежу,
како бих уловио
поједине
детаље света,
па најпре зачух
изнад главе
како зашусташе
крила
лабудовог лета
попут шкрипавог дусања
суседа асматичара,
док у густо обраслој трсци
мирује бара
Из оближњег шумарка
закрешташе птице
и однекуд долеће
на ветру
помамни лавеж паса
и с њим усамљени лептир
коме због кратког живљења
временски нема спаса

Преко пута
у колони
пролазе вредни мрави,
а разни други инсекти
по законима света
скривени ходе у трави
И све има своју природну меру
и свој Божији склад
једино у великој халабуци
и трци
тутњи оближњи град

ЉУТИЛО

За њега кажу да је
оличење мирноће
и да можеш слободно
да газиш по њему.
јер он постоји
само да је више живих
и ако ти у животу
каткада затреба
ту је да га привијеш
на живу рану.

Али, кад се наљути,
(а то је ретко),
склони му се с очију
и не иди пред њега
јер му, лице, најпре,
позелени ко бара
и затресу се образи
као млатило
зашкргућу зуби
и смркну веће
а онда из очију севне огањ
па почне да се љуља
са ноге на ногу
као певач ганге
из кога вулкан куља

не разумеш му шта псује
и шта говори
већ се само склони
док се не смири
и док, се тражећи опроштај
Богу не поклони

ВЕТАР

Гранају гране
на гранатом дрвету
и на земљи се повијају
влати траве,
а врхови трстикe
као по команди
сагињу своје главе

По површини баре
вода се гица и палаца
а суво лишће се обрушава
из ковитлаца и вијарца

Дува ветар, та Божија метла
и у налету
све испред себе мете
стварајући при том
небеске струје
да птице лакше лете

Чујеш га, а не видиш
тако је Господ заповедио
и поједино време у години
њему је подредио

ПРАСКОЗОРЈЕ

Како је прекрасно и величанствено
рано јутро,
које нагиње ка пролећу.
док се рађа
буктиња сунца
на истоку
и светли паучина
по тамном орању,
њишући се
на поветарцу
као танка завеса
На земљи опраној
од отопљеног снега
траг звериња
и путања јасно видљива
што води негде
испод прокопане жице,
код које лепрша перје
отпало од неке птице
А стабла ораха стоје
гола и бојажљива
као да нису жива,
и с њима багрем
стидљив и сам
што крије цвет
до пред Ђурђевдан

Покушавам да не нарушим
свет око себе,
који је волшебно
осмишљен
по вишем хтењу
Божијем,
јер ја сам само
поштапач гледања
и поштапач незнања,
који је побегао
од ларме и асвалта
и који хода по тлу
као по мокром папиру
опрезан да не поквари
смисао
одозго дат

НАШИ СТАРИ

Наши стари су нас учили:

копати

косити

и косу наоштрити

лозу орезати

и краве повезати

коње јашити

и чворке плашити

кромпир вадити

и воћку посадити

на гуслама загудити

и с људима се дружити

у колу заиграти

и гангу запјевати

ракију попити

и здравицу изговорити

вино оточити

и пролете поскочити

Богу се помолити

и свакој сили одолити

мјешину обријати

и пасуљ развијати

купус расадити

и мотику насадити

смокву пред зиму зашушкати

и старију чељад послушати

ватру наложити
с комшијама се не гложити
лук у вијенце плести
раштан с коленицама јести
сијено попластити
и клачину загасити
пред душманина стати
и никада не издати
вазда поштен бити
и од људи се не крити

КЉУЧ БОЖИЈЕГ ПРОМИСЛА

Читаво љето
падале су кише
уљевице,
и грожђе потруну.
Не би вина
да се оточи
те године
Пропадоше
и други усјеви
и воће на гранама
Само је травуљина
расла
и коров с њом
Немогаху се откосо
осушити
и у сјенару
здјети
Једном налеће
и олуја
с градом
као разуларена војска
која руши и пали

Све је личило
на смак свијета,
на тешку невољу

и пропаст
Мајка не задржа
тегобне мисли у себи
већ гласно рече:
„Све однесе ђаво
не оста ништа!“
Једино ђед
мудро из дубине
смирено каза:
„Остаће оно
што је наше
(оно што Бог допусти),
јер је куга и прије морила,
па није све поморила!“

ТРЧАЊЕ

Славку Гордићу

Трчим у предвечерје
и дана и живота
на дунавском насипу
који се благо мота
између топола и бара
и барскога шевара

Док стаза лагано глође
патике убоге
и у једноличном ритму
каскају уморне ноге
ја гледам у небо
које засењује очи
и у сиви облак
што се пропиње и кочи
па размишљам о свету
о Божијој творевини
и стрњишту што гори
на пољској паљевини
о лептировом лету
и лету птице
о далеким видицима
и бескрају равнице

А онда ми се мисао
полако одшуња
ка чудесној визији
комшије Стојана
да се васиона
невидљиво љуља
и да има облик
као лист дувана

ДА ЛИ СЕ НЕКО СЕЋА

Да ли се неко сећа
кукуруза ћелатка,
јесење посластице
од мало млечних зрна
касно заметнутих,
које смо пекли на ватри
и халапљиво јели
док су на михољском небу
пловили облаци бели

Да ли се неко сећа
како смо испод стабла јабуке
у отави трави
тражили натруле плодове
и онда грицкали
онај здравији део
док се на голим гранама
мрсио паучине вео

Да ли се неко сећа
како смо пребирали лишће
испод ораха
не би ли нашли
скривеног коштунца
чија тврда љуштура
под ударом камена
у свим правцима пуца

Да ли се неко сећа
баре иза млина
на којој смо се клизали
и пропадали
у воду,
па такви кући
нисмо смели,
већ кад железничари
у станицу оду,
обућу смо сушили
у јами
међу шинама
где парњаче
празне
угаљ врели

Да ли се још неко сећа
летњих олуја
када по уличним каналима
топла вода набуја
и ми
након свега
по њој гацамо весело
док зраци сунца
иза облака
поново обасјавају село

МАЈЧИНИ САВЈЕТИ

Не иди никуд сам
ни самодруги
ни самотрећи
нек вас је више,
сигурније је вазда
са друштвом ићи,
јер тако ћеш
и кроз тијесан кланац
и покрај душмана
куд намјериш
стићи

Не иди
ни на какав пут
а да у џеп
не туриш
комад хљеба
грумен сира
и главицу лука,
никад се не зна
хоће ли затребати,
јер ће гладан стомак
кад тад заоргати,
а празна цријева
зверски зајаукати

Ако се вереш по дрвећу
никада немој
бити сигуран
на липовој грани
то је крто дрво
које се својом ломљавом
брани

Ако кад видиш њиву
зеленог жита
и по њему како се
булка црвени
немој је брат
ни мирисат
јер ће те глава бољети
и бићеш
ко пијан сват

Ако се неђе
дочепаш ораса
немој их пуно јес
од њих ћеш завратати
и љуљати се
као да играш
окретни плес

Немој се облити
ладном водом

ако си жедан и врућ
сачекај мало
и издржи
јер би ти срце
могло пућ

ГУСЛЕ

Нико не зна од када постоје
али их ено, још на зиду стоје
Ту је и нашега свеца икона
обоје се преносило са оца на сина

Понекад их узмем
и метнем про крила,
па осјетим у грудима
затрепти нека сила
Прозборе струне
и прозбори грло
па васкрсне све оно
некада умрло
Оживе бојеви,
оживе јунаци,
и на гулама заиграју
изрезбарени знаци:
дивокоза тада
забаци главу
и Његошу видно
засузе очи,
а змија са гудала
хоће да искочи
Карађорђу се још више
смркну тамне вјеђе
а Вуку Караџићу

укоче се брци,
док Милош полегнут
на Ждралину
лети у бојној трци

Изнад нас се отварају небеса
и сви одлебдимо негдје
с ону страну свега збивања
тамо гдје од Бога и Истине
нема скривања

НЕКА УЋЕ У ОВУ ПЕСМУ

Нека уђе у ову песму
цео дунавски видик,
који је сам по себи
поетска слика,
и нека уђе у њене стихове
раздрагана дечија вика
и оближња шума топола,
која у пролеће сочи
и како из барског муља
буље жабље очи
Нека уђе у ову песму
стара сломљена грана
и приказ са високог дрвета
где гракће самотна врана
Нека уђе у ову песму
биљка из траве,
која крије отровно млеко
и старо натруло дебло
које плови реком
Нека у ову песму
уђе и малени, голи пужић
који ће можда
у догледно време
прећи свој опасни путић

ОПАНЦИ

У таванском ћошку
наше куће
стоје разбацане прње
и дроњци
из којих виси
опарана пређа и конци
и обућа стара и изношена
свуд прашином и паучином
окићена

Ти заборављени
одевни предмети
памте тегобни живот
и труд
оних што су их носили
и који су се с њима
док су били у употреби
некада поносили

Видим и подеране опанке
прављене од кројене опуте
које су, с љубављу,
донете из постојбине љуте

У Херцег-земљи
су ручно начињене

за стопала мога оца
од фаше, што је даровала
планинска овца

Најпре су газиле
по оштром камену
и летеле у колу
играјућ пролете
и кад је било стани-пани
утекле кроз драчу
са јаме клете

Носиле су оца
кроз рат и чемер
све до пресељења
у равну Бачку
где су и окончале своју
сторију јуначку

Мирује тако некадашњи живот
у мрачном таванском куту
видљив једино кроз ствари
које чекају
судбину круту

Јер, све што је настало
мораће и да престане
и како време полако одмиче

тако ће и свет мртвих ствари
једнога дана сасвим да нестане

МОЈ ЂЕД

Био је исклесан
од чврсте стијене,
као камена скулптура
обавијена кожом,
кроз коју су се јасно
модриле вене
Био је сувљи од листа дувана,
и прав и висок,
као јабланова грана
На глави капа заврата,
а преко очију пале вјеђе,
па се чинило да спава
док су му мисли
лутале неђе
Густе бркове
никад није бријао
и кад је год могао
код шпорета се гријао
Био је вршњак
Берлинског конгреса
и била му је препуна
животна љеса
мука, крви и људскога мяса
Свашта је доживио
у свом дугом вијеку
пратећи од извора

до ушћа
крваву ријеку;
од Херцег-земље, до Русије
Добруце и Солуна
и уз гусле је
знао казивати
догађаје
из народних буна
Хладном водом је,
напољу,
умивао лице
молио се Богу
и тражио благослов
пресвете Богородице
Својим држањем је подсјећао
на старога хајдука
и вазда је тражио
да умјесто других
на себе прими
хиљаду мука
Највећи дио породице
у рату је изгубио,
па је оно мало, што је остало,
из душе љубио

ИЗГУБЉЕНЕ РИЈЕЧИ

Можда их не треба
ни тражити,
јер су негдје одлетјеле
и загубиле се,
као кад се мрнђеле
проспу низа страну
и нестану
Можда су отишле
под црну земљу
са онима
с којима су некада
биле јарани,
или су их можда позобали
врани и гаврани
Можда су побјегле
као вашарски коњи
који су стекли
новог власника
непушача,
код кога нема одмора
ни кад се крвава пјена
углача
Али, човјек звани Питало
власате грађе
гулозан
и појам људске згромине

жели сигурно да зна
гдје су се то
старе ријечи
откотрљале
и поломиле
А онда му с неба
тајанствене поруке зазвоне:
„кад васкрсну мртви
који су их чували
васкрснуће и оне“

ВИДАР

Када старија жена Даринка
више није могла на ноге
носили су је свуда
по љекарима
и слали у бање многе

Ништа није помагало
нити је за њу било лијека
али је, ипак, код родбине
тињала нада нека

На крају се сјете видара Душана
некадашњег клесара и каменоресца
па, веле, шта год да нам каже
нека су нам здраво дјеца

У Душановој ординацији
таван се држао за паучину,
а стари креденац био је препун
брдских трава
помоћу којих се отварала
сваке болести брава

У зиду испод отпалог малтера
вирила је црвена цигла
док је у један смотак пређе

била забодена
плетећа игла

Он узе ту иглу
и поче да боцка Даринку
по обамрлим ногама
питајућ је осјећа ли ишта

Док неки полумртви живац
мало запишта
па се жена примјетно трже
и Душан бодро рече пред свима
да за њу сигурно има
и лијека и дуга вијека

Неко од присутних тада га упита
какву терапију
треба да спроведу
и он, умјесто рецепта
каза им све по реду:
из Херцеговине ће те
добавити вријеска,
а из земље Аустралије
од црвеног гуштера кожу
и све то да смијешате
са сибирском травом,
па да болесница преспава
држећи мелем под главом

и потље тога мећите јој
облоге на ноге,
па ће на крају
болест побјећи,
као од церота
кад нестане,
убој болећи

ДАРОВИ ПРИРОДЕ

Док сам једне године
предано радио свој посао
и срљао праволинијски
не гледајући око себе
нисам чуо како су
почеле певати
равничарске зебе
и нисам приметио
да је процветао
пољски багрем
ком су страсно висили
бели гроздови
мириса опојног

Неки напуштени салаш
крај друма
одједном је затражио
да станем,
да се у хладу паркирам
и уберем неколико грана,
па да се тако присетим
давних
младићких дана

Причао сам, касније
своме пријатељу

љубитељу непатворене
поетике поља
како је надамном
победила
љубав и воља
и да сам морао
пред раскошном лепотом
стати
и букет багремовог цвета
набрати

Он ми је потврдио
свој сличан доживљај
са класом жита,
који је једном убрао
поред пута, на њиви,
да тиме као некада
своја сећања оживи,
па га је трљао
међу длановима,
и онда својим дахом
одувао плеву
да би зрело зрневље
гризао и јео

НЕБО ИЗНАД ДВОРИШТА

Небо изнад дворишта
у Гајдобри
памтим из детињства
као мали биоскоп,
у коме су се одвијала
многа занимљива збивања,
јер у том тесном видокругу
није било никаквог скривања
Јасно су се видела
клинаста јата:
рода, ласта, ждралова
и других птица селица,
којима смо
радосно махали
и окретали ка горе
своја дечија лица
Некада би
ниско забрујао
пољопривредни авион,
а некад би пролетела
тамна завеса пчела,
које су се ројиле,
или се, пак,
полако растакала
фигура облака
мајке дојиље

И сада, каткад
погледам ка небу,
изнад дворишта,
које празно трепери,
нестали су они
дечији призори
у овој безличној ери

СУША

Пресушиле локве
пресушиле баре
и нестало росе јутарње
да жедним бићима
мало лакне,
а киша је само једном пала
колико из уста
да су се могле пребројати
капи по прашини.

Мирује кантар времена
скривен иза врелога дана
док зидари знојавих тела
пију пиво
у хладу багрема

Пресахнула је и душа
што је најгоре,
па нема стихова
нити песме
да песник овлажи грло.

Бог никако да развеже
пантљику
небеске мешине
и проспе дажд.

Језик је одебљао
и немоћан ћути

МОЈ ОТАЦ И КУМ

Кад мој отац и кум
играју „таблић“
тад на свијету ничег
важнијег нема,
па се умири
васељена цијела

Њих два, карте
и ракија лоза
читав космос
у власти држе,
па још за свој
ћеф и мерак
по кутију дувана
спрже

Кад мој отац и кум
играју „таблић“
то више нису
ратници инвалиди:
ножни патрљак
престане да боли.
а пребјена рука
ко здрава стоји

Кад мој отац и кум
играју „таблић“...

СУЗЕ

Причао ми је
један пријатељ
како су му,
док је гледао нешто на ТВ
о Херцеговини,
грунуле сузе на очи
па је, да то не виде
жена и деца,
брзо изашао
у ходник
и онда, скривен од њих
сит се исплакао

Самог себе сам,
много пута
ухватио у томе,
па се онда крио
спретно или неспретно
као одметник кога траже
како ми моји блиски
неби видели
водене искрице
у очима,
јер то свакако
не приличи
једном мушкарцу

горштаку и јунаку
Узалуд сам се тешио
да је Вук Мандушић
плакао два пута
у Горском вијенцу
и да то није слабост,
срамота,
нити грехота,
већ од Бога дата доброта

Ипак сада,
како старим
све чешће ми се
затресу груди
и навру сузе
из очију,
које, више немају
ону брзину
да то и сакрију

*Недеска
дошаптавања*

ПОРУКА

Чини ми се да чујем
тајанствени шапат
који долази
одозго,
али речи не разумем
нити поимам
њихов смисао,
па стојим разапет
између
скривене премудрости
и болесног самољубља
које ме обузима
нудећи хуку и буку
и дрско лупетање
да језик ради шта хоће
да смандрљава мисли
и бахати се
наизглед скривеним порукама
које ће изазвати
дужно поштовање
код онога који чита
моју песму

А онда, без најаве
до мене допире
небески ехо

и јасне речи:
„Не горди се,
већ Веруј
и ослушкуј“ !

САБОР ОБЛАКА

Кључају белкасти облаци
и подижу се
испод модрог свода
са свих страна
света
и плове
ка средишту небеса,
где се љуља
ваздушаста храм
јасно омеђан

Мала је Госпојина
па се сабирају
Божја творевина
и живе душе
што горе бдију,
окупљају се
на важном сасатанку
по Божијем промислу

Скривени од наших очију
хрле свети људи
да кажу своју реч
о стању на Земљи
и у људским срцима,
а против безобразних

уљеза
и маскираних
лупежа
против надмених
мудраца
и празноглаваца,
обмањивача своје врсте
и Сатаниних синова,
који наступају
осионо
и бомбасто
као да нешто мисле
и знају,
ти тупоглавци и брбљивци
који теже да се
сами себи
допадну
и овладају
светом

ВАСЕЉЕНА

Она је чудо над чудима
којој се побожно ишчуђавамо,
том пољу немереном
кога нико не искорача
нити досегну
његове висине
и његове дубине,
тој љеси проса
која ноћу трепери
и која се можда угиње,
али се просо не просипље
нити пропада
нити нестаје у бездану,
а нигде нема држача
ни ослонца
да их подупре

ЧУЂЕЊЕ

Опрости ми Господе
што ми много тога
измиче из мисли,
па се неда разумети
ни на који начин
мени доступан

Како мрачни бездан
у памет сместити
и бесконачно велико
и бесконачно мало
у мозак населити
када нема ни почетка
ни краја
ужету мишљења
које без подлоге
лебди
у свеprisутности хтења

Како прихватити
као непобитно
да је Земља Једна
и коначна,
а за људско око
влати траве на њој
немају броја,

као ни зрнца песка
нити друго обиље,
и како све то сместити
у умско окриље

Мени остаје само
да се чудим
и покушам
да разгрнем понеку скривеност
срљајући, при том,
у заблуде и немоћ,
а Ти, коме је све јасно,
на оно што не треба
да знам,
поставио си тамну ноћ
и својеврстан забран

МИСАОНИ ПАРАДОКС

Све је Нешто,
јер и Ништа
је Нешто,
то јест Ништа

ПОСМАТРАЧ

Никада нисам волео
да се брчкам
у плиткој води
нити да ми
као већини других
тако упрошћен
живот годи.
него сам често пробао
да сасвим зароним
у негдину и у дубину
и у том мрклом мраку
потражим истину.

И нисам никада
желео само
да у грубим обрисима
посматрам свет
нити његове
видљиве међе
него сам тежио
да размотам
то наизглед просто
крупко пређе
и да помно уочавам
све односне детаље,
јер је увек иза

појавног физиса
било нешто
што води даље

Зато сам се и својски
тудио
да што мање
растежем
жвакаћу гуму,
већ сам ходао
упитно
по мравињаку света
правећи мале искораке
у властитом уму

САМ

Остати сам са собом
јесте
својеврсна авантура

Још теже је
бити сам
са неким

Али, треба знати
да нико није сам
ако је са Богом

Само што се тада
морају савладати
многа искушења
да би се боравило
с Њим
и с искреним покајањем
ушло
у Његов тим

ОТПАЦИ УМА

Ова је песма саздана
од отпадака мога ума,
јер се руга поретку ствари
и воли да гаца по блату
па ми разметљиво показује
на порушени зид живота
што рањава срце
горе од убода стрњике
по босим табанима

Она је мали залогај
у светлости незнања
и ништа јој не значи
процветала трешња
већ ужива у нитковлуку
и препреденој обмани

Она је гусеница
која брсти лишће
свуда око себе
и упљувава немир
као сопствени дар
који није
од Бога дат

ИГРАЊЕ БОГА

Свуда окол
Божија хармонија
и по дану
и по ноћи,
савршени
склад и поредак
небеског механизма,
његове недокучивости
и моћи

Занет тиме, слуша
у својој обузетости
раскошну поезију
пчелињег зуја,
што испуњава
светлуцаво јутро
и из грана дрвећа
опојни глас славуја
и грлицу
што се оглашава
својим гукањем
и маче што зове мајку
својим мјаукањем

Али, „човекобогу“ је
све то, мало,

и он незајажљиво
тражи више
па тако силан
и надмен
на све кидише

Њега не занима
медни сок
зреле шљиве
нити, како се таласа
жито
плодне њиве

Њему је море до колена
и он се игра
Бога
приписујући себи
божанске атрибуте
без добрих разлога

Он умишља
да држи
у џеповима својим
све кључеве и шифре
од брава и сефова света
и да су му све истине
доступна мета

Он се размеће
корпом
земаљских знања
и Луцифера
на чело софре меће
па нацрт генетског
инжењеринга
вади из своје вреће

Он модификује
људске ћелије
и клонира жива бића
и ревносно ствара
вештачки интелект,
јер све друго је сића

Тако да Ничеова
„смрт Бога“
постаје крута реалност
а појава „надчовека“,
суморна стварност
која не води нигде
до самој „смрти човека“,
како је зборио Фуко,
средином прошлога века

Ипак, Христос је
о свему томе

јасно казао:
(а то у јеванђељу стоји)
„Без мене не можете
ништа учинити“
отпадници моји

НОЋНИ КОШМАР

Баба оката
жиле истеже
преко баште трче
од тикве вријеже
Око ватре се окупиле
бијеле челе
из пламена излећу
вреле ченгеле
Говеда у огради
гласно штучају
троноге кокошке
чауре кљуцају
Кухињски сто је
по дворишту ходао
трапави домаћин је
кошчину глодао
Једно пашче лежи
под жбуном згрчено
стабло шљиве је
из земље искрчено
Кроз мрак се крећу
људске наказе
и заједно носе
велике маказе
Однекуд допире
ревање магарца

у плавом базену
свиња се плаца

Да ли је истинита
ова или она слика
све зависи од небеског
мађионочарског трика

ТРЕНУЦИ САМОДОВОЉНОСТИ

Изолован од других сфера
овога света
горд и самоуверен
у исечку целосног
понекад се шепурим
и пуштам језик
да ради гимнастику
и жонглира речима
под циркуском шатром
самодовољности

Заборављам да сам
сићушан и безначајан
као упљувак муве
и да потискивањем Бога
из мисли
губим ослонац
у Истини целине

Јер, познато је
да свака травка
има своје име
и свој микро-свет,
али се приликом косидбе
све претвара у реч СЕНО
и има свој даљи лет

Зато трагање за тоталитетом
и смислом свега
није обично мешкољење
на каучу
нити летимичан поглед
на смрзнутог врапца
у башти
већ истинско враћање
Свевишњем
и насушна потреба
и жудња
која доспева до нас
у виду трепета
Свеприсутног

СА ХРИСТОВИМ ЗНАМЕЊЕМ

(О „НЕБЕСКИМ ДОШАПТАВАЊИМА“ Јова Радоша)

Збирку пјесама са прекрасним насловљењем „Небеска дошаптавања“ Јово Радош отвара кратком, рекли бисмо, пркосном пјесмом, „Још сам ту“. Као да пријатељима поручује да је, иако времешан, још са нама и међу нама, а „оној другој страни“ - још сам животан, још стварам, још отимам од живота.

А онда се наставља низ од 32 пјесме (са првом пјесмом број пјесама се подудара са годинама Христовог боравка овдје на земљи, међу нама грешнима). Нижу се слике значајних мотива, почев са изузетно надахнутом пјесмом „Памтим“, пјесмом која је својеврсни панагирик пишчевим земљацима, у коме је истакао најмаркантније моменте из живота ових весељака и советњака. Анафорским понављањем глагола „памтим“ аутор оживљава успомене које се не смију заборављати. Поготову не овај заљубљеник у своју Херцеговину, одакле су му преци кренули на добровољачку земљу као солунски ратници, односно, као колонисти након Другог светског рата. Били су то мали/ велики подвизи ових неустрашиваца, понекад не без ризика, попут оне изјаве Ђока Зуровца да Тито „неће издржати до прве слане“.

Биљежи аутор догађаје око себе, посматра природу и ужива у њој. Радује се животу свих бића око себе: животиња, птица, инсеката, надахњује га свјежина овог Божијег давања, ван градске буке и вреве. Осмишљава овај поета и маратонац живот у тим Божијим давањима. Пуни животне акумулаторе љепотом природе, њеном благошћу, миром, њеним буђењем у прскосорје, када се рађа буктиња сунца и појаве паучинасте

заставе по узораним њивама. Све је ту у недослуху са градским асфалтом. Но, да ли смо баш увијек спремни да сачувамо у себи и око себе тај мир. Како су нужна повремена попуштања „вентила“, како би испустили акумулирани бијес. Ипак смо људи, од крви и меса. „Али, кад се наљути,/ (а то је ретко),/ склони му се с очију / и не иди пред њега/ јер му лице најпре/ позелени ко бара/ и затресу се образи /као млатило/ и зашкргућу зуби / и смркну веће“.

Све врлине које са собом носимо кроз живот наслиједили смо од тих људи, од својих предака. Дуг је списак „знања“ које баштинимо и које аутор наводи у пјесми „Наши стари“. Утапао је аутор те врлине поетским сликама у своје пјесме, какав је случај с пјесмом „Кључ Божијег промисла“. Релативна употреба глаголских времена, аориста и имперфекта, нпр. приближава нам слику садашњем тренутку. Но, поента је овдје ђедрово протусловљење мајчином кукању - „Све однесе ђаво/ не оста ништа“ старачком мудрошћу: „Остаће оно/ што је наше/ (Оно што Бог допусти)“. Нужно се препустити Божијем промислу, заједништву с њим.

„Да ли се неко сећа“ је пјесма са анафорским понављањима, попут пјесме „Памтим“, гдје нас аутор емпатијски враћа у прошлост, гдја нас подсјећа на ситне мале радости дјетињства (иако су многе истићене из оскудице и немаштине!). Како су слатке биле те посласице: орах, натрула воћка, кукуруз. У пријатном сјећању су и разбацане ствари по кући и дворишту, по пољани, сакривени у нашем сјећању. А оне су, те разбацане ствари, главне памтише старине. И веома важни чувари завичаја. Скупљају се оне у пјесму, главно спремиште за те „сувишности“. Ту су незамјењљиве и гусле. Немогуће је замислити нашег пјесника, сталног члана жирија на гусларским фестивалима, а да том светом

инструменту не посвети неку пјесму. Њихов звук га одводи у астралне просторе.

Радошеви ђедови су попут оних ђедова Милана Мицића из његове прекрасне збирке „Ракија и ране“, храбри, одважни, пркосни, прекаљени у свим мукама и невољама. Прегазили су они Америку, Добруцу, Кајмакчалан, Солун... а онда нашли смирај на добровољачкој земљи у Бачкој и Банату.

Вриједна пажње је Радошева пјесма „Изгубљене ријечи“. Пјесма која нас враћа у сурову савременост, у цивилизацију која нас је толико отуђила. Нестало је лијепих сијела, и прича, нестало писама које смо по неколико пута читали, нестало љубави међу људима. Нестало је оног топлог позива- „Ајде да запалимо!“, гдје су се са тежацима одмарали и волови и коњи. Човјек је, док је орао, разговарао са воловима. А сада... Изгубиле се ријечи. Чујемо их још само из оне „шкудале“ у коју у вечерњим сатима „бленемо“. Тај недостатак ријечи у свакодневной комуникацији покушава пјесник да нам надокнади сликама у својој поезији. А оне су уистину често импресивне. Одушевиће нас „тамна завјеса пчела“ или забава стараца („Кад мој отац и кум/ играју таблић/ тад на свијету ничег/ важнијег нема (...) њих два, карте/ и ракија / читав космос/ у власти држе“). Тад се умири васељена цијела, по оној народној- „Кад кашике звече, и богови ћуте“. Заболи нас што „Бог никако да развеже/пантљики/ небеске мешине/ и проспе дажд“, толико потребан испуцалој и сувој земљи.

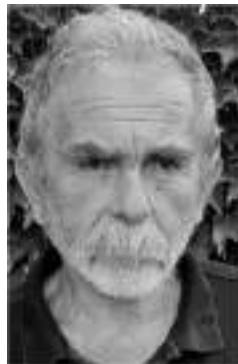
Друга цјелина збирке „Небеска дошаптавања“ почиње „Поруком“, својеврсном поуком у животу, да смо накратко на овој земљи туге и плача и да немамо ни најмање разлога за осиноност и сујету. „Не горди се, / већ веруј / и ослушкуј!“ На истом фону је и пјесма „Отпаци ума“. Па ипак, смртни човјек покушава да уђе у тајне свемира, да сазна оно што

човјеку није дато да зна. Међутим, нашавши се пред непојмљивим, он моли онога који је ставио застор испред бројних чудеса за опрост. Но, људска сујета не одустаје; као да је пјесник покушао у „Посматрачу“ да да одговор на питања која је себи постављао и која су га мучила у „Чуђењу“. Можда су, ипак, на све ово одговор оне Његошеве – „Веља крушка у грло запане“. Не треба се оптерећивати тајнама Свевишњег. Дато нам је по мјери нашој и колико нам је потребно. Узалудни су човјекови покушаји да се надреди Богу (тј. „Играње Бога“), да својим „интелектом“ ничеовски негира истинске вриједности које су над нама, јер „БЕЗ МЕНЕ НЕ МОЖЕТЕ НИШТА УЧИНИТИ“, рече Господ.

Мр Момчило Голијанин

БЕЛЕШКА О АУТОРУ

Јово Радош рођен је 26. маја 1949. у Гајдобри, у породици херцеговачких досељеника. Дипломирао је 1974. године на Филозофском факултету у Београду, група за филозофију, а магистрирао и докторирао из области филозофије права на Правном факултету у Новом Саду.

Радио је као гимназијски професор у Бачкој Паланци и као директор и уредник у Новинско-издавачком предузећу „Дневник“, у Новом Саду. Предавао је *Филозофију са етиком* и *Филозофију религије* на Учитељском факултету у Сомбору, *Историју филозофије* на Филозофском факултету у Источном Сарајеву, а на Високој школи струковних студија за образовање васпитача и тренера у Суботици био је ангажован на предметима: *Филозофија*, *Социологија*, *Филозофија религије*, *Естетика*, *Филозофија историје*, *Право у историји*, *Етика у историји*, *Медицинска етика*, *Филозофија здраве стила живота*, и *Социологија образовања*. Професорску делатност обављао је и на Високој спортској и здравственој школи у Београду, Вишој школи за васпитаче у Новом Саду, затим на истоименој школи у Кикинди, као и на Вишој школи за пословне секретаре и менаџмент у Сремским Карловцима. Као професор по позиву, гостовао је на више домаћих факултета.

Бави се филозофским, књижевним, спортским и културним радом. Поред филозофских и научних радова, пише песме, приче, есеје и књижевну критику. Одговарајуће прилоге

и текстове из ових области објављивао је у преко тридесет листова и часописа. Уврштен је у антологију поезије (припремио Перо Зубац), као и у збирку 10 изабраних песама са манифестације Златна струна (1999). Његова књига *Српска народна филозофија* је, у дневном листу „Новости“, проглашена за књигу недеље. Од стране Председништва СФРЈ, одликован је Медаљом заслуге за народ.

Свој спортски ангажман нарочито је испојио у окриљу борилачких вештина (посебно каратеа), где је, у периоду од преко пет деценија, прошао све његове релевантне сегменте: такмичарски, тренерски, судијски, стручно-теоријски и друштвено-организациони.

Носилац је црног појаса 5. дан, тренер је првог разреда и интернационални судија. Поред осталог, био је председник Карате савеза Југославије, 1988–1992, када је наша државна репрезентација остварила своје најбоље резултате у дотадашњој историји југословенског каратеа.

Бави се и вештином самоодбране уи–yutsu, где је, такође, носилац мајсторског звања и звања савезног судије.

Један је од оснивача Yu-yutsu савеза Војводине, Србије и државне заједнице СЦГ, чији је био и вишегодишњи председник.

Истовремено, он се такмичи и на атлетским првенствима Србије за ветеране, где је носилац медаља у бацању кугле и копља, а надмеће се и у најтежој олимпијској дисциплини – маратону.

Јово Радош се са посебном љубављу ангажује на подручју очувања народне традиције и изворног народног стваралаштва. Један је од оснивача КУД-а „Благоје Паровић“ у Гајдобри, чији је био и вишегодишњи председник. Посебно је радио на неговању изворних народних песама и игара из Херцеговине.

Више од две и по деценије обављао је послове сталног члана жирија на свим такмичењима српских гуслара (регионалним, републичким и савезним). Такође, био је члан жирија и на такмичењима изворних певачких група српских земаља. Поред тога, обављао је функцију председника Савеза гуслара Србије.

Године 2017. је отишао у пензију.

Објављене књиге: *Гајдобра – ірађа за моноірафију*, 1986, (коаутори: М. Бошковић и Р. Вујовић), *Мийинзи у Војводини 1988. – рађање йолийичкої йлурализма*, 1989 (коаутори: С. Керчов и А. Раич) – студија; *Црв у рани*, - приче и песме, 1995; *На йуїевима ума – философске и философко-йравне рефлексиие*, 1998; *Инійтернационална карайіе йравила* (коаутор С. Тепавчевић), 1999; *Карайіе – елементи сйорійске дорде* (коаутор М. Нешић), 1999; *Почеци философиие йрава код Срба*, - студија, 2000; *Чийање и конійемйлација*, критике и огледи, 2001; *Вешійина самоодбране – уи-yutsu* (коаутор М. Нешић), 2002; *Филозофија са ейіиком*, - уцбеник, 2002; (II издање 2008, III издање 2010); *Плакавац*, - песме, 2003; *Филозофија релийіје*, - приручник, 2004. (II издање 2009, III издање 2012); *Филозофија сйоріа*, 2005; (II издање 2010, III издање 2016.); *Ум и душа*, - есеји и критике, 2007; *Ейіика у сйоріу*, 2011; *Филозофија васйійања и образовања*, 2012; *Ганіа*, - студија, 2012; *Срйска народна филозофија*, 2017; *Срйске йусле сйаросйавне*, 2019; *Просејавање мисли*, 2020; *Причала йричају*, 2020, *Певање у себи* (Изабрране и нове песме) 2022. *Моноірафија Удружења Срба из Херцеговине и пријатеља у Србији* (коауторство са Бранком Баљем), 2024; *Презимена Срба у Херцеіовини*, 2024.

Објавио је и преко стотину научних и стручних радова.

Јово Радош
НЕБЕСКА ДОШАПТАВАЊА

Издавач

Архив Војводине
Нови Сад, Жарка Васиљевића 2А
www.arhivvojvodine.org.rs

За издавача

Др Небојша Кузмановић

Лектура

Марија Цветићанин

Прелом

Татјана Цавнић

Штампа

САЈНОС, Нови Сад

Тираж

300 примерака

ISBN 978-86-6178-231-2

CIP - Каталогизација у публикацији
Библиотека Матице српске, Нови Сад

821.163.41-14

РАДОШ, Јово, 1949-

Небеска дошаптавања : песме / Јово Радош. - Нови Сад : Архив Војводине, 2025 (Нови Сад : Сајнос). - 83 стр. ; 20 cm. - (Библиотека Посебна издања / Архив Војводине, Нови Сад)

Тираж 300.

ISBN 978-86-6178-231-2

COBISS.SR-ID 174111753